

SLOVENKA

GLASILO SLOVENSKEGA ŽENSTVA

Zvezek 19.

V Trstu, 10. septembra 1898.

Letnik II.

Meseca septembra se praznuje god teh-le slovanskih krstnih imen:

9. Radoslav, 13. Ljubivoj, 26. Stojzlava, 27. Radomira, 29. Bogomir.

Slovenke, dajte svojim otrokom le slovanska krstna imena!

Ljubezni kès.

Jos. W.

Osorno sem te bil nekoč
V veseli družčini zavrnil —
In morda sem ti v dolgo noč
Življenja kratki dan zagnil.

Odhoda je napočil dan
In brez slovesa naju ločil;
Zakaj pač nisem ti skesan:
»Odpusti mi« tedaj naročil.

V puščobi tujega sveta
Bilo je prvo mojih pisem
Poslano tebi od srcá:
Tako hudó jaz mislil nisem.

Željno sem čakal dan za dnem
Glasú od tebe ali lista —
Kako sem čakal — sam le vem —
Zastonj! Nikdar dospela nista. —

In zdaj —! Spomin namé tišči
Besed nekdanjih, kakor mora,
In zdaj mirú mi ne deli
Ni temni mrak ni svetla zora.

Nekoč v življenju pred teboj
Besede trde sem izrekel,
Oh, ne sluteč, da govor moj
Tako globoko te bo spekel.

A dobro slutim zdaj trpeč,
Odkar sem naglo te izgubil,
Kako sem ljubil te — in več —
Kako tvoj duh je mene ljubil.

Anton Medved.

Mstinski močeradi.

Povest iz življenja.

Ruski spisal A. Cjehanovič. — Prevel Zaplaninec.

(Zvršetek).

X.

va dni potem sta prišli v mesto B. dve uradni listini. V jedni je bil Sarmatov imenovan naslednikom stričeve zapuščine, v drugi — osvobojen prognanstva ter se smel vrniti nazaj v stolico.

Sarmatov je bil takoj postal ne le junak dneva, no, deležen vseobčih poklonov.

Celo Pašo so začeli nadlegovati z vabili v najboljše meščanske hiše, kajti raznesla se je bila govorica (sicer povsem istinita), da se bode Sarmatov ž njo oženil in jo vzel s seboj v Petrograd.

Toda tako Sarmatov, kakor Paša, sta se skrbno branila vseh povabil.

Prvi si je izposodil pri krčmarju Proklu tisoč rubljev in se preselil iz borne kočice v gostilno.

Radi bolezní, kakor radi vseh v zadnjem času prebitih pretresov. je moral Sarmatov odlašati z odhodom iz mesta B., kar je zahteval tudi sam zdravnik, ki ga je sedaj pohajal vsak dan.

No, ubraniti se vseh posetov naposled ni bilo mogoče; kajti med temi, ki so ga vabili, so bile najuglednejše osebe mesta, z okrajnim sodnikom na čelu, kateremu je bila znana vsa prognančeva zgodba.

Sarmatov je pazno opazoval Pašo. Pričakoval je, da kadar ona zamenja svojo pisano obleko z ono, kojo obično nosijo gospe srednjega stanu, se ona z izpremembo gotovo osmeši; no, nič ni bilo tacega. Paša je postala le še krasnejša, in kipnemu, mlademu telesu, je bilo videti, da je uprav nedostajalo tacega kroja.

Zalo, blede lice se je oživilo z rdečico in z ustnic ni izginil njen obični, prikupljivi, belozobi smehljaj, tisti smehljaj, s kojim je vsprejela ubogega nemaniča, ko je prišel z njeno materjo v kočico, da se pogreje.

Sarmatov je takoj razvidel, da je to jedna onih ženskih, katere se brž prilagodijo s tem krogom, v katerega se uvedejo in koje ne osramoté v nikakem slučaju svojega učitelja.

Paši je bilo nekaj takega, kar je delalo neopažen ta prehod. Videti je bilo celo, kakor da bi bila ona po pomoti rojena v rodovini mstinskih močeradov, in je zadela njega naloga, da poravna to pomoto. Včasih jo je primerjal z Valerijo in ta primera ni bila nikoli poslednji na korist. Čeprav jo je ljubil nekaj časa in dasi bi mogla ona morda tudi pri poslednjem svidenju zavladati njegovo srce, no, on je vendar čutil, da ž njo ne bi bil mogel biti srečen.

V Paši je bilo vse prosto, iskreno in blago. V njej se je javljala stara ruska ženska, ta, ki je ob enem z umom in srcem priznavala nad seboj avtoriteto moža, ne da bi mu bila zato sužnja.

Na videz krotka in pokorna, je ta ženska ob enem bila tudi junakinja samopožrtvovanja. To požrtvovanje, to junaštvo je tlelo v njej in se čuvalo, kakor iskra v črnem, navidezno ugaslem oglju. Dahni vanjo in vse oglje se razvname, dokler ne jame znova polagoma ugašati do jedne same iskre.

Stara istina, da se za nesrečo čestokrat skriva sreča, se je bila obistinila. Sarmatov jo je našel tam, kjer je menil da najde pogin.

Djak, namesto da bi delal s korcem, je posedal sedaj neprestano v Sarmatovem stanovanju. Sicer je tudi on imel svojo sobo, katero mu je bil najel njegov nedavni prijatelj v nesreči.

On se seveda ni smel prikazati v stolici, pa tudi, po pravici rečeno, tega on tudi nikakor želel ni.

On se je sedaj bavil z načrtom, da bi zgradil skladišče za žvepleno rudo, da bi tekmoval s stricem Proklom.

Za to skladišče je dajal novce Sarmatov z jedinim pogojem, da bi se plača rudokopom polagoma zvišala in se tako uničilo odeduštvo krčmarjevo.

Djak je bil ves navdušen od te misli in od uloge, ki se mu je ponujala.

»Dà, brate«, je govoril, »kdor sam dela s korcem in stoji o slabem vremenu doprsno v ledeni vodi, ta ne sme pritrgati niti vinarja od puda, ki mu ga donášajo mokri trpini.«

Po Sarmatovem odhodu in prejetju njegovega denarja, se je Djak res goreče poprijel blagega dela.

Stric Prokl je bil slednjič pobit. Zaprl je celo svojo krčmo in se preselil v vas, oddaljeno približno petdeset vrst od mesta B.

Djak je odprl svojo krčmo in čajno, no, zapeljive steklenice so ga pogubile.

Revež, ki je tako dobro izhajal v vodi, ni vztrajal pri žganju. Nekoč so ga našli mrtvega zraven vedra, v roki pa je krčevito stiskal malo kupico.

Stric Prokl, zaslišavši to vest, se je samo nasmehnil in rekel ženi: »No, treba bode, da se preselimo zopet v mesto!«

* * *

Prešlo je nekaj let.

Med tem časom sta Sarmatov in Paša (sedaj že Paša Štefanovna Sarmatova) prepotovala pol Evrope. V Parizu se jima je narodila hčerka, v Neapelju — sin. Sedaj sta se vrnila v Rusijo in se naselila v Petrogradu.

Bil je mrzel zimski dan. Sarmatov je sedel v svojem kabinetu pri knjigi.

Steklene duri so se zalesketale, odprle se in tiho je stopila v sobo krasna, mila ženska. Pristopila je k možu, nagnila se, ovila njegov vrat z rokama in, pritisnivši svoje lice k njegovemu licu, obstala . . .

No, glej, vzdignila je roko z žvenkljajočo zapestnico in pokazala na pres-papje na mizi. To je bil masiven pres-papje, na podstavku katerega je ležal ogromen koš žveplene rude, a vstric sta bila narejena iz bronza korec in koš.

»Pomniš?« je tiho šepnila Paša.

Sarmatov se je nasmehnil, nasmehnila se je i ona.

»Dà, mnogo sva tedaj pretrpela,« je dejal on, in oba sta umolknila . . .

* * *

A Msta je še vedno polna močeradov. Ob vročini in mrazu delajo njih korci. Dela tudi stric Prokl na svojem prejšnjem mestu in še zmiraj sešteva kopejke svojih mokrih klijentov.

Vse gre po starem, no, misliti se mora, da pride čas in se tudi to izpremeni . . .

Tujka.

Kako si krasno dekle tuje,
Vse mesto gleda za teboj;
Kako oči so tvoje krasne —
Kako je lep obrazek tvoj.

A ulice so ti neznane,
Neznane so ti hiše té,
Neznano ti je mesto naše,
Neznani v njem so ti ljudjé.

Neznano vse ti je, seveda;
Dovoli, da te vodim jaz.
Kaj? Ni ti všeč? Zakaj obračlaš
Od mene krasni svoj obraz?

No, kdo zato bi ti zameril —
Nazore svoje pač imaš;
In tujka ti si v našem mestu —
Navadíc naših ne poznaš . . .

B. Potočan.

Grof Lev Tolstoj.

rof Lev Tolstoj je dne 28. avgusta praznoval sedemdesetletnico svojega rojstva. O tej priliki mora tudi »Slovenka« podati svojim čitateljem in čitateljicam nekaj podatkov iz življenja tega velikega Rusa, ki je znan po vsem širnem svetu kakor eden izmed največjih duhov tega veka.

Nekateri italijanski in francoski kritiki imenujejo ga največjega pisatelja devetnajstega stoletja, da je najglobokejši mislec, v tem so pa edini vsi najraznovrstnejši ocenjevalci. Ideje, katere ima in razpravlja Tolstoj v svojih delih in ki se zde sedaj še nekako čudne, morajo oživeti v bodočnosti, ker le v vresničenji nekaterih teh njegovih idej je spas človeštva.

Rodil se je grof Lev Tolstoj dne 28. avgusta (po pravoslavji 8. septembra) leta 1828. Svoje matere ni poznal, ker mu je umrla, ko je imel komaj dve leti, a še ni dovršil 9. leta, ko mu je umrl tudi oče. Rodil se je na Jasni Poljani, posestvu, kjer še sedaj živi in ktero je donesla njegova mati očetu kot doto. Ruska ocenjevalca Strahov in Skabičevski pravita, da je Tolstoj opisal svoja roditelja, ki sta bila dobro vzgojena in blaga, v največjem in najimennitnejšem svojem delu v »Vojni in miru«, v osebi Nikole Rostova in kneginje Marije.

Za njegovo vzgojo je skrbela po smrti starišev njegova teta, dobra in pobožna, toda strogo aristokratska žena.

Leta 1843. je stopil Tolstoj v vseučilišče ter se začel učiti vztočnih jezikov, toda mlademu grofu je tedaj bolj prijalo veselo društvo, nego učenje. Tudi s književnostjo se je tedaj bavil le malo. Kmalu po enem letu je ves nezadovoljlon ostavil Kazansko vseučilišče, ker je vedel, da živi lahko tudi brez tega ter se vrnil na Jasno Poljano. Ono večno nezadovoljstvo, ki se opaža že v njegovih prvih letih, teži že za skepticizmom, kateri izvira iz opazovanja onih krogov, v katerih je živel. Tolstemu se je zdelo že takrat, da ni naravno niti pravo ono življenje njegovih prijateljev, da, celó njegovih roditeljev in njegove tetke. Hotel je, da na vsak način reši vprašanje o življenji, iskal je svrhu, čustvo ter od svojega osemnajstega leta čital dela starih in novih filozofov, iz katerih je uvidel, da življenje njegovega društva ni pravo, tako ni, da bi dovedlo človeka do moralne dovršenosti, katero si je postavil za svrhu svojega življenja. Navdahnjen

s temi idejami, je jel upravljati svoje posestvo na Jasni Poljani, ki tedaj ni bilo v dobrem stanu. Mislil je, da je slabemu stanu vzrok nebržnost oskrbnikov in žalostno stanje kmetov. Začel je torej učiti ekonomijo in poljedestvo in s tem je pristopal k tlačanom, da jim je pomagal z dejanjem in sè svetom. Odločil je, da razdeli del bogatstva, ki mu je pripadel brez njegove zasluge, med nevedne in nesrečne ali dobre tlačane. Nadejal se je, da tako odstrani v nekaterih letih siromaštvo in neznanje. Kmetje pa ga niso umeli; prav v njih je našel največjo zapreko, da bi izvajal svoje namene. Ko je hotel uvesti kaj novega v njihovo življenje, so se branili, a ko jih je prepričeval, da je otroke pošiljati v šole, niso verovali, da so šole koristna naprava ter ga niso slušali. Če je katerega premožnejšega nagovarjal, naj si z denarjem, ki ga ima, kupi posestvo, se je kmet delal revnega, v strahu, da bi posestvo mogel izgubiti.

Ko je videl, da ga ne sluša nihče, bil je mladi grof razočaran in nezadovoljen, ker je videl, da ne more storiti toliko dobrega svojemu bližnjemu, kolikor bi rad. Spominjal se je tedaj češče besed, katere mu je govorila tetka: »Lažje je najti svojo srečo, nego koga družega osrečiti«. Uvidevši, da njegovi dobri nameni ne morejo prav nič koristiti, ostavil je Jasno Poljano leta 1847. ter šel v Petrograd.

Tu se je zopet začel učiti prava samo zato, da bi ne živel v lenobi, a ker mu življenje v Petrogradu ni ugajalo, se je vrnil takoj po šolskem letu na Jasno Poljano, kjer je začel sè svojim bratom Sergijem ter z nekim nemškim glasbenikom živeti prav razkošno in razsipno. V tistem času se je vrnil s Kavkaza Tolstega brat Nikola, ki je začel brata prigovarjati, da bi šel z njim na Kavkaz.

In res leta 1851. je ostavil mladi grof Moskvo ter šel na Kavkaz ne iz želje do vojaštva, ampak zato, ker je nekega večera izgubil v igri ogromno vsoto ter je ni mogel plačati takoj. Pribežal je v neko malo kavkasko mestece, kjer je živel prav revno samo zato, da čim prej poplača ono zaigrano vsoto. V armado ni vstopil, živel je z delavci ter se kratkočasil z lovom in z lepo prirodo. Še le čez več mesecev in na prigovarjanje svojega strica, ki je bil adjutant pri knezu Barjatinskem, je pristopil k vojaštvu kot topniški častnik. V malih letih vojaške službe je napisal Tolstoj svoja prva književna dela, v katerih je zvesto narisal to perijodo svojega življenja.

Leta 1852. je stopil grof Tolstoj prvokrat v književni svet s prvim delom romana, ki je bil autobiografskega značaja, to je: *Detinstvo*; za nekaj časa sta izšla druga dva dela: »Deška doba« in »Mladost«. V istem času so tudi izšli »Kozaki« in »Četovanje«.

Na Kavkazu se je grof Tolstoj pripravljaj tudi za večji roman: »Povest štirih človekovih dob«. To je psihologično opazovanje duševnega razvoja od deteta pa do moža.

Zanimivo je v tem delu, kako razumeva junak te povesti — ljubezen. On razlikuje tri vrste ljubezni, to je: lepo ljubav, ljubezen, koja ne išče koristi in pa aktivno ljubav. Od teh treh vrst ljubezni izključuje popolnoma sensualno ljubezen ali ljubezen mladeniča do dekleta, v kojoj ni našel nikoli iskre istine, ampak edino le prevare. Evo, kako on misli o teh treh vrstah ljubezni: »Lepa ljubav obstoja v ljubavi lepote, v čustvu in v izrazu. Ljudje, koji ljubijo z lepo ljubavjo, se malo brigajo za vzajemno ljubezen. Vračanje ljubezni nima nikakega vpliva na veličino in naklonjenost čustev. Oni menjavajo često predmet svoje ljubezni, ker jim je prva svrha, da žive vedno v ugodnem čustvu ljubezni.

Druga vrsta ljubezni ne išče nikake koristi, ampak obstoja v žrtvovanji samega sebe na korist ljubljenemu predmetu, brez obzira na to: se li učini več ali manj koristi ljubljenemu predmetu sè žrtvovanjem samega sebe.

Ni je bolesti na svetu, katere bi ne pretrpel, da pokaže vsemu svetu ter njemu ali njej svojo udanost.

Ljudje, ki ljubijo tako, ne iščejo, da se jim ljubezen vrača v istej meri, ker je pač vzvišeneje žrtvovati se za koga tacega, ki tega ne ume. Ti ljudje prezirajo male dokaze vsakdanje ljubezni, malo jim je mari, če si zdrav ali vesel, brigajo se prav malo, da ti učinijo male usluge ali potrebe, a pripravljeni so pa zato vedno, da skočijo zate v vodo ali v ogenj in da pretrpe zate najhujše bolečine, ko jim je dana prilika. Ljudje, ki so pripravljeni na tako žrtev, so ponosni na svojo ljubav, so ljubosumni, nezaupni ter čudno, da žele, da bi predmet njihove ljubavi prišel v nevarnost samo zato, da bi ga rešili iz nesreče«.

Tretja vrsta ljubavi je aktivna ljubav, ki obstoja v tem, da zadovoljuje vsem potrebam, željam in samovolji ljubljenega predmeta.

Njihova ljubav se redko kedaj kaže v besedah in ako govore o svoji ljubezni, govore sramežljivo, ker se vedno bojé, da ne ljubijo tako, kakor je treba. Taki ljudje ljubijo tudi napake na ljubljenem predmetu ter žele, da se jim ljubezen vrača, dadó se drage volje varati, verujejo povsem lahko, da jih drugi ljubijo ter so zato blaženi«.

Kakor Gončarov in Turgenjev tako je pokazal tudi Tolstoj v tem delu ruskemu društvu obični tip mladeniča, koji se hrani z vi-

sokimi idejami, a društvu ne koristi v ničem, ker je nesposoben za delovanje in breznačajan.

Že v tem delu se vidi prava karakteristika Tolstega, ki se kaže pozneje v vseh njegovih poznejših delih to je: primerjanje med izobraženim svetom ter prostim in neizobraženim med visoko vzgojenim, a lažnjivim in slabim društvom ter onimi, koji se malo brigajo za moralno teriščejo srečo v svetu, izven sebe, a je ne najdejo; tu vidiš tekmovanje med naravnim in umetnim življenjem.

V priprostem ljudstvu najdeš več plemenitih čustev, iskrenih misli ter dobrih značajev, a prosveta je vse to skalila v odgojenem svetu, postavivši za temelj egoizem mesto ljubezni.

To je prvo delo Tolstega, ki je poleg dovršenosti prava slika misli in čustev njegove mladosti, ne da bi zakrival kakor koli svoje napake.

Na Kavkazu se je Tolstoj mudil le malo časa. V zimi l. 1853. se je že vrnil na Jasno Poljano, a 1854. je že bil v Krimski vojski pri obsedanji Sebastopolja. Bil je kot častnik v najnevarnejšem položaji, kjer se je skazal pravega junaka. Na ukaz carja Nikolaja bil je postavljen s tega nevarnega mesta in to zato, da bi Rusija ne izgubila tega mladega talenta. Nek njegov prijatelj iz vojne piše e njem: »Obično nam je Tolstoj vse izpovedal, koliko denarja je zaigral, koliko zapil in kako je preživel dan in noč. Obžaloval je pa takoj svojo lahkomiselnost, vest ga je mučila in pekla, kakor bi bil storil Bog ve kakov zločin. Bil je nerazumljivo bitje, a izvrsten prijatelj, poštena duša ter zlato srce«. Kdor je kdaj ž njim občeval, ne more ga pozabiti vse svoje žive dni.

Za obsedanja Sebastopolja je napisal dve sliki: »Sebastopolj decembra 1854.« ter »Sebastopolj maja 1855«. Malo kasneje je dodal še tretjo sliko: »Sebastopolj avgusta 1855.«

V teh slikah vidimo, da grof Tolstoj povišuje ljubav do človeštva in sicer stavi to ljubav nad domovinsko. Ta ljubav ga sili, da objokuje smrt tolikih ljudi, kateri nimajo vzroka, da bi se sovražili ali škodovali drug drugemu ter tudi tu opisuje plemenitost v preprostih vojakihi ter nadutost in neumno ošabnost častnikov, ki se tudi tu ob tako resnih trenutkih, ob času vojne vedejo tuko, kakor bi se ne smeli,

V »Sebastopolju« nam podaje Tolstoj kruto sliko vojne z vsemi njenimi strahotami, in ravno vsled svoje realnosti so te slike velike literarne vrednosti. On je opisal vojno tako, kakoršna je, brez aureole in brez junaške efektacije, kakor so pred njim pisali drugi pisatelji.

S temi slikami si je pridobil simpatije vse Rusije in vsak njegov spis se je odslej pričakoval z veliko nestrpnostjo.

Po Krimski vojni se je Tolstoj vrnil v Petrograd ter se odpovedal vojaški karijeri. Sprijateljil se je tu s Turgenjevom ter z drugimi pisatelji »Sovremenika«, ki so bili prvi ruski književniki. Toda tudi tu je bil razočaran, ker je videl, da se njegove ideje v življenji in v književnosti jako razlikujejo od idej njegovih prijateljev.

Za časa svojega bivanja v Petrogradu je napisal: »Zapiski jednega markerja«, »Dva Huzara«, »Alberto« ter »Lucerna«.

Meseca februarja 1857. je bil Tolstoj v Parizu, kamor je šel zato, da vidi plod evropske civilizacije. Prepotoval je Nemčijo, kojoj je našel interesantno, potem pa se ustavil v Parizu cela dva meseca. Hotel je videti vse; pohajal je predavanja v Sorboni, a bil je tudi navzoč giljotinski obsodbi. Ko je videl odsekano glavo, razumel je ne samo z razumom nego tudi z vsem svojim bitjem, da teh činov ne more opravičiti noben napredek ni nobena teorija na svetu. Iz Pariza je šel v Italijo in Švico, a potem se vrnil domu.

Sad zapadne civilizacije in napredka mesto, da bi ga zadovoljil, ga je še bolj ogorčil ter ga uveril še bolj, da so njegovi sumi glede koristi napredka opravičeni. Živel je dve leti v Moskvi, potem je zopet pribežal na Jasno Poljano, kjer je hotel delovati kakor že enkrat prej po svojih idejah. Hotel je ustanoviti šole za delavce, a da bi boljše vspevale, namenil se je na dolgo potovanje po Nemčiji z namenom, da prouči kmetško življenje. Bil je v Berlinu, Lipsiji in Draždanah, kjer se je spoznal z Auerbachom, vsled katerega se je še bolj zanimal za šolstvo. Prepotoval je Švicarsko, Francosko, glavna italijanska mesta, toda šole po teh deželah ga niso mogle zadovoljiti. Iz Pariza je šel v London in v Bruselj, a ko se je vrnil na Nemško, se je ustavil v Jeni in Vajmaru, da je proučil Fröbelnove nauke. Takoj ko je prišel zopet na Jasno Paljano, je prosil vlado dopusta, da sme zidati šole. Mislil je, da mora napredek pri ruskem kmetu uspevati bolje nego na Nemškem, ker ruski kmet ni bil še pokvarjen s krivo vzgojo kakor v Nemcih. Vporabil pa ni niti ene onih raznih metod za učenje, katerih se je bil učil, ampak ustvaril si je svojo lastno novo metodo.

Ko je primerjal Ruse z Nemci, je dejal: »Ruski kmet je razumen, pristojen, potrpežljiv in štedljiv; jarem dolgotrajnega robstva ni mogel zatreti v njem teh lepih svojstev«.

Sedaj se je posvetil Tolstoj le koristi in pouku ljudstva kakor osnoveatelj šol ter kakor učitelj in pisatelj pedagogike. (Dalje prih.)

Sprememba

»Vbije grom naj izdajice,
Čujte pesni glasne klice;
Lahni čolnič nosi Sava
Semkaj v breg odmeva: »Slava!«

V mladej družbi burno časi,
Pevec vrisne črnolasi;
Ščit postal bo domovine,
Bog ji živi take sine!

To pred časom se godilo,
Kaj se v letih spremenilo?
Čolnič spet po reki plava
Krog šumi pa bistra Sava.

Mož je v čolnu s temno brado
Vozi v čolnu z ženo mlado,
Dvoje dece pa cveteče,
Drobce ribam v vodo meče.

Lepa slika! A resnica?
Tuja jim je govorica —
Mar so tuje sem prispeli,
Naše kraje nam zavzeli?

Na bregovju trepetlika,
Ko se čolnič v daljo vmika,
Jezno veje pripoguje,
Pa tako mi beseduje:

»Dobro se spominjam glasa,
Ni še tega mnogo časa,
Ko slovenske pesni mile,
Z ust se možu so glasile.

Zdaj pa tuj mu govor, šega,
In še ni zadosti tega —
Tuje deco ima zrejeno,
Ker je tujko vzel za ženo!«

Zorana.

Hudi grad.

Piše Milan Sanjár.

(Dalje).

XI.

»O so lovci! Psi gonijo, da je veselje, a nikdo ne strelja. Bog ve, kaj imajo, ali spé, ka-li?« godrnjal je Miha, plazeč se po neprodirni hosti na severu Gradnika. »Samo eden strel sem slišal, ko sta Sivka in Belin gnala proti razvalini; a tudi ta menda ni zadel — gonja je šla dalje. Čuj! Dijana — Sivka — Vihar — že zopet tirajo nekaj iz Medvedje jame...«

Priplazil se je na rob hudograjske višine, na stezo, po kateri so se prej razstavili lovci. Poslušal je veselo gonjo, ki se je razlegala po nižjem gozdovju in se odpravil tiho in oprezno proti Hudemu gradu.

»Tu pri Votlem štoru bi imel stati eden, pa ni nikogar!« besedoval je gredé in nejevoljno majal z glavo.

»In tu pri Rogovili, na najboljem mestu — tudi prazno!«

Zdaj se mu je zazdelo, da čuje v daljavi razburjen govor, krik. Postal je — jasno razločiti ni mogel ničesar. Prišel je do razvaline, na vzvišeni strani, do mesta, kjer je stal prej Goba — tudi tu ni bilo nikogar.

• Miha se je pazno ogledoval in nastavljal ušesa, kam mu je zdaj kreniti, da pride do lovcev. Spodaj v bukovju je slišal neko lomastenje. Drugi gonjač je stopil iz hoste, upehan in prepaden.

»Kje so?« je vprašal Miha že od daleč prišleca.

»V grad so ga nesli!«

»Koga?«

»Lesarja! Kaj ne veš?« je vprašal došlec, videč Mihe strmeči obraz in spominjaje se, da je bil poslednji na drugi strani Gradnikovi sè svojimi psi in da nemara ni slišal ničesar. »Ustreljen je!«

»Ka-aj?« izvilo se je nejasno iz grla prestrašenemu zakladokopu.

»Gospod Goba je ustrelil prav s tega mesta, kjer stojiva zdaj-le midva«, je razlagal gonjač, »na srnjaka, ki sta ga Sivka in Belin prignala tam pod zidovje, a zadel je Lesarja, skritega ondi v bukovju — tako nam je povedal sam Goba, ko smo prileteli na njegovo vpitje pod zidovje!«

»Goba?« zavpil je Miha, a takoj umolknil in nemo, nekako divje osuplo zrl v svojega tovariša. V njegovi, sicer dremotni, a domišljije polni glavi je vstala z vso silo ona nejasna slutnja zoper Gobo, se jasnila in vezala v določeno misel.

»Umoril ga je!« je spregovoril nehoté, uverjeno. »Saj mu je tako grozno pretel tam doli v brezji, slišal sem, in morda je tudi v kresni noči . . . , dà, gotovo je to morilec! Še danes grem naznanit žandarjem, kar vem!« dodal je odhajaje ves razburjen.

»Miha, pomisli —«, je hotel ugovarjati drugi, a Lopar je že izginil mej drevjem. Gonjač je čude se postal še nekoliko ter premišljuje strašno obdolžitev krenil v dolino.

Na debeli, precej visoki zidini, kjer so se družile stene razvaline okolo razdrtega stolpa je pa ležal Goba, propalega obraza, težko sopeč, ter poslušal razgovor gonjačev. Ko je čul usodne besede Loparjeve, njega dokazovalne pripomnje, spomnil se je šele, da je bil ta svedok njegove grožnje do Lesarja, da mu je ravno tedaj govoril tudi nekaj o kresni noči, — in sè silo, kakor bi ga kdo udaril sè železnim kijem po glavi, se je zavedel — da je izgubljen.

Neznosen, divji nemir se ga je lotil. Vstal je, bela pena mu je silila iz hropečih ust, planil je raz zidino ter bežal, nevedé kaj dela, v gozdove . . .

Visoko v gorovju, mej razkosanim, orjaškim skalovjem je dolini podobna, prostrana globela, po kateri je v divjem neredu razmetano veliko, očrnelo kamenje, odpadlo in privalivše se v silnih viharjih, ki razsajajo tu gori, od obmejnih, strogo, ponosno do oblakov se vzpenjajočih sten. Stare, sè zelenskastim, dolgim, predivu podobnim mahom okitene smreke so tožno in veličavo samevale v sredini gole krajine, nad opranim, osivelim nebrom davno se zgrudivših dreves.

Tu, v tej žalostni samini, pod drevjem, je sedel drugi dan Goba, skrivaje se pred služabniki pravice, ki so ga na Mihovo ovadbo in izpoved že iskali. Smrtno-blede, nemirnega, strahotnega pogleda je strmel v tla, opiraje vročo glavo v obe roki.

Mrtvotih je bilo vse okoli. Noben glas ni motil gorske tišine. Mirno veličanstvo je kraljevalo v prirodi.

In Gobi so vstajali spomini, davno izginoli spomini na mladost! Rahlo, milo, vedno glasneje mu je zvenela iz minole dobe znana neizmerno sladka struna v temo razdivjanih, obupnih mislij in delala njegovo duševno stanje še strašneje. Zaman se je branil, protivil. Vedno jasneje, mileje mu je govorila o nekdanji, daljni sreči, ko so mu tekla otroška leta v nedolžnem veselju na tihem gozdnem domu, ko mu je dobri, svojega edinca brezmejno ljubeči oče izpolnjeval vsako željo. Matere se je le temno spominjal; umrla je nekaj let za njegovim porodom. In kako lepo, krasno je bilo potem v šoli sosedne vasi, kjer je sè svojim dobrim napredovanjem delal veselje in budil nade očetu, da so ga poslali pozneje v mesto, da bi postal gospod. Tu so ga objele druge, pisane, divne podobe in povlekle ná-se vso njegovo živo domišljijo. Od kraja se je še učil; a kolikor bolj se je bližal mladeniškim letom, toliko bolj ga je mikalo življenje in tovarištvo mestnih vrstnikov, njihovi nazori in navade. Nevajen, da bi se upiral kateremukoli svojih nagibov, udal se je tuji razkošnosti, tujemu duhu z vso živostjo svoje strastne narave, tem lažje, ker mu je prihajalo od očeta obilo denarja. Življenje tujega mesta in tujega naroda se mu je tako omililo, da niti na počitnice ni hotel več zahajati na svoj slovenski dom, tudi jezika svojega se je večinoma odvadil in polagoma mu je postajalo vse zoperno, kar ga je še spominjalo domovine. Ni si želel od domovine drugega nego — denarja. Naravno, da je pri takem življenju zanemarjal učenje in šolski red tako, da so ga nazadnje iztirali iz zavoda. Na Golino se ni hotel vrniti; varal je zaslepljenega očeta in zahteval vedno več denarja za mestno življenje, dokler ni poslednji materijalno opešal. Tedaj je prišel domov, a le toliko, da je z osornim zahtevanjem in

z lažmi iztiral od mehkega očeta novih sredstev za malopridno življenje. In to se je odslej ponavljalo. Izpridil se je popolnoma. Oče mu je od skrbi in žalosti kmalu umrl. Ostavil mu je še dokaj lesovja, a tudi to je skoro izginilo. A s premoženjem ni izginila silna, obilo negovana, divja strast do uživanja; naraščala je v njegovih letih, kakor gorski hučournik, ki besno drvi v dol, lomeč in razdevaje vse prirodne in človeške ovire. In ta slepa, razuzdana, neukrotljiva strast ga je tirala od hudobije do hudobije, ugonobila ga zdaj, ko je sanjal, da je najbližje zemske sreče! Ves divni kras mladostnih, dolgo, dolgo spavajočih sanj o pravi človeški radosti se je za hip prikazal njegovi temni duši... Tu, v zadnjem kotu izprijenega srca, se je vzbudilo novo, pekoče čuvstvo — kesanje, ter lilo kakor goreča lava po vsem nesrečnem bitju...

Grozen, glasen jok po izgubljenem življenju se mu je izvil iz prsij in žalobno odmeval po mračni, tihi samini...

Toda prepozno!

Stopinje so se čule v bližini. Ogledal se je z osteklenelim pogledom. Izmej kamenja je zabliskalo bodalo orožnika...

(Dalje prihodnjič.)

Zadnji pozdrav.

Le plujte mi, oblaki, čez goró,
 Po modrem, čistem plujte mi nebesi,
 Lahno jih, vetrček, laho jih nesí.
 Le plujte mi, oblaki, čez goró.
 In nji recíte, da jo po slovesi
 Bolj ljubim še nego li prej — zvestó...
 Le plujte mi, oblaki, čez goró,
 Lahno jih, vetrček, laho jih nesí.

Oj solnce, ki na nebu se bliščíš,
 Predno zaideš za morjé zeleno,
 Posij, posij mi na očesce njeno,
 Oj solnce, ki na nebu se bliščíš.
 Poglej ji na okó temno, ognjeno,
 Da zadnji moj pozdrav ji izročíš,
 Oj solnce, ki na nebu se bliščíš,
 Predno zaideš za morjé zeleno...

Argo.

Prijateljska pisma uredništvu „Slovenke“

Piše Márica II.

II.

Velecenjena gospica urednica!

este, kaj se pravi »Svoji k svojim«? Kaj se pravi, napovedati bojkot slovenskim fantom? Oh, to smo se kisali ne samo v Mariboru, Boga mi, ampak dve uri v okolici na vse strani Maribora, čitaje v zloglasni »Marb. Zeitung«, da nam napovedujejo bojkot mariborske Nemke (!), nam, od nemške kulture oblizanim slovenskim fantom« — — — tako mi je »tožil« v kupeju »obupno« nek nadebudni mariborski samec. Gospica urednica, jaz pa sem se smejala, a ne morda v priznanje njegovega dovtipnega pripovedovanja o tem bojkotu, ampak ta zaničljiv posmeh je veljal vsem slovenskim fantom, katerim iz srca privoščim to imenitno lekcijo. Zakaj pa se plazijo za tujkami, obsojaje s tem domačo robo, kakor da bi bile Slovenke res najzadnje na svetu. Pa kaj to! To je malenkost, katero odpušča Slovenka v svoji skromnosti in dobrosrčnosti, a radi tužnega dejstva, da izhaja največ renegatov, tistih nam sovražnih janičarjev iz takih rodbin, kjer je mati tujega duha, mora pomilovati majko Slavo radi kratkovidnosti njenih sinov.

Da vam povem, gospica urednica, govorila sem o tej zadevi kakor stare bukvice, a menite, da je mogoče sproti pobijati njihove sofizme?

Smešno! Saj moški nikoli ni v zadregi z izgovori, kadar se žene za njegovo nezmotljivost in njegove privilegovane pravice; seveda, ako je treba obsoditi žensko, ako se ona po človeško zmoti, tedaj pa »le vkup, le vkup uboga gmajna« in . . . kamenje sem!

»Ah«, se Vam opravičujejo kandidatje sv. zakona, kateri imajo izbrane nemške neveste, »ljubezen je internacionalna, človek se je ne more ubraniti.« Dobro, »špogate« jo lahko i kot breznarodni luksus, vodite za nos toliko Nemk, Italijank, cigank, Slovenk itd., kolikor se vam jih . . . da, a o zakonu, na katerem sloni po narodni pesmi ves božji svet — torej ne na atlasu, kakor so menili Grki — kazalo bi vendar misliti malo resnobneje, treznejše.

»Hm«, veste, gospica urednica, umivajo se potem naprej in mamijo svojo narodno zavest, »punica ima denar, kateri mora priti v naše narodne roke.« (Oh, ti kratkovidni Radivoj Čuk, ki si tako mojsterski zadet v »Trojki«!)

No, tisti judeževi groši bodo pa res pomagali Slovincem na noge. Jeden krivičen denar požre deset pravičnih. S tujim »zakladom« pride med nas tuja žena, katera se ne more prilagoditi našemu stremljenju, ž njo se vtihotapi tuj duh, kateri se razvija in procvita v njenem naraščaju. Mogoče, da javno mož še deluje za narod, doma pa mora molčati tujemu denarju na ljubo, čeprav je »v narodnih rokah«.

»Saj se že uči slovenski!« Na ta izgovor smo tudi že navajeni, kaj ne, gospica urednica? . . .

Jezika slovenskega se že uči
In znala ga bo do poroke . . .
»Dà, dà, do poroke, potem poskrbi,
Da tvoje potujči otroke!«

Nikakor nočem zanikati, da bi v ti zadevi ne bilo častnih izjem, a Boga mi, redke so, redke . . .

Kaj pa še več? Še raz jedno stališče bi rada govorila na srce zakonskim kandidatom in kandidatinjam, kar se tiče izbiranja po geslu: »Svoji k svojim!« Dotakniti se mi je tukaj zakona, kar hočem storiti celo nepristranski in teoretično, ne po lastnih skušnjah, katerih naj me roka božja varuje, kakor doslej. To sem morala omeniti, velecenjena gospica, da se mi ne bode podtikala recimo n. pr. blaziranost ali pa da me ne bo kdo prišteval h kateri si bodi generaciji ženskih, očrtanih po Lavri Marholmovi.

Glejte, gospica Márica, v tem hipu sem prilikovala nehoté zakon z jabolkom. Jdnakega ni nič med njima, pač pa nekaj nasprotnega. Jabolko je najprej kisló in gorjupo, potem pa vedno slajše vsled solnčnih žarkov, pri zakonu je pa dostikrat narobe . . . najprej je le-ta sladak, potem pa dela vedno hujšo skomino, sosebno če ga mož in žena ne gojita z žarki medsebojne ljubezni, ali če to, kar jeden popravi, drugi uniči.

Ako sta si mož in žena tuja po duhu in mišljenju, kako naj živita potem sebi, svojemu naraščaju, svojemu narodu, vsemu človeštvu na srečo?

To res ne more biti malenkost, vpreči se v zakonski jarem v svesti si, da ga mora nositi potem brez prestanka po dnevi in po noči do mrzlega groba . . . Brezmejno občudovanje in nek sveti strah me navdaja za junaško dvojico, o kateri se sliši slučajno: »Ta dva se poročita!« Komu na ljubo se žrtvujeta? . . . Ali sebi, ali človeštvu? . . .

No, ako vlečeta in se pošteno trudita — vsaki pol — oba volička ob roki poganjača »ljubezni«, potem ne more biti ravno tako napačno, čeprav še nisem nikoli slišala izražati radovoljnosti iz za-

konskih ust, a čim bolj sta si oddaljena mož in žena po duhu in po krvi, tem neznosnejše mora biti življenje.

Mogoče mi bo kdo očital, da nisem pravična, ker bičam samo naše fante, češ, Bog zna, ako jej sami ni že zmešal glavice kakšen German! . . .

Oprostite, a prosim, kedor se čuti prizadetega, naj bo že možkega ali ženskega spola, to mi je vsejedno, trka naj si z vso močjo in s celo pestjo po pregrešnih prsih, priznavaje — mea culpa . . . , končno pa naj se dvigne, zaupno zroč v bodočnost, oklepajoč se gesla: Zmotljivost je človeška dedščina, poboljšanje in popolnjevanje samega sebe pa Božja!

Na zdravje!

Tat.

»Hudoben tat odnesel
Meso je, lonec meda,
Oh, da bi ga prijeli!«
Tožila je soseda.

»Oj mamica soseda!«,
Na tihem sem dejala,
»Meso in lonec meda,
Tatvina to je mala.

A meni se nedavno
Vse huje je godilo,
Srce ukradel ljubec
S tatinsko mi je silo. — «

Kristina.

V spominsko knjigo.

Ko boš morda čez nekaj let
Spominsko knjigo brala spet,
Boš zrla v nji še slike iste —
In rada brala mnoge liste!

A mnog, ki cvete risal je,
V spomin ti zapisal je,
Zabljivosti tedaj zapisan . . .
Iz knjig življenja — bo izbrisan!

Bogomila.

Književnost in umetnost.

Slovenska knjižnica. Urejuje in izdaja A. Gabršček. Snopič 73—74. Strahomir. Izvirna romantiška igra v petih dejanjih. Mlada Zora. Romantiški igrokaz v treh dejanjih.

Ker sta pisatelja obeh teh iger še prav mlada in ker je druga (Mlada Zora) bila spisana že pred tremi leti, ko je bil pisatelj še le osemnajstleten, smemo se nadejati od njega — Velimira ter od Ivana Benka stvari, ki bodo morale biti gotovo mnogo bolje od teh romantiških iger. Nekoliko ostra kritika v 126. in 127. številki »Slovenskega Naroda« mora mlada pisatelja pač napotiti na to, da spoznata hibe v svojih delih, ustrašiti ju pa ona kritika ne sme.

„Družbe sv. Cirila in Metodn knjižnica“ je ravnokar izdala:

a) XII. zvezek: »Franc Jožef I., cesar avstrijski« z eno podobo, 72 strani, spisal c. kr. učiteljiščni ravnatelj Francišek Hubad, cena izvodu 15 kr. (100 izvodov 12 gld.)

b) XIII. zvezek: »Andrej baron Čehovin« s štirimi podobami, 39 strani, spisal nadučitelj Janko Leban, cena 10 kr. (100 izvodov 8 gld.)

c) Tudi je izšla 64 strani obsegajoča knjižica: »Naš cesar Fran Josip I. 1848.—1898.« v nenavadno elegantni obliki s 27 jako čisto vtisnjenimi podobami. Spisal in založil jo je družbini prvomestnik Tomo Zupan v prid družbe sv. Cirila in Metoda. Cena tej knjigi je 15 kr. (100 izvodov 12 gld.)

Te knjige, eminentno patrijotične vsebine, ki so namenjene slovenski mladini, najtopleje priporočamo vsem slovenskim rodoljubom, posebno pa vodstvom ljudskih, meščanskih in srednjih šol, da bi jih ta naročevala v obilnem številu v razdelitev med šolsko mladež povodom slovesnega praznovanja 50-letnice cesarjevega vladanja. Knjige se dobivajo pri Ivanu Bonaču, trgovcu in knjigovezu v Ljubljani, ter pri vseh knjigotržcih.

Razno.

Odlični Hrvatici. Pred nekaj leti je bila promovirana na vseučilišču v Curihu prva Hrvatica za doktorico. Bila je to gospa Milica Šviglin-Čavor, ki živi sedaj kot doktorica vsega zdravilstva v Zofiji.

Nedavno pa je postala doktorica filozofije na francoskem vseučilišču v Lausannu sestra prve, gospica Danica Šviglin. Nova doktorica je rojena Zagrebčanka, ki je dovršila tam žensko učiteljišče ter že bila tudi nameščena za učiteljico.

Na vseučilišču v Utrechtu je postala gospica Kat. Gussenbrock profesorica za ženske bolezni.

Na zdravniško službo je dospela ženska že v prošlem stoletju ter si v nji stekla občo priljubljenost. Bila je to Doroteja Kristijana Erxleb, rojena Leporin v Quedlinburgu na Nemškem. Pisala je v nemškem, francozskem in latinskem jeziku svoje razprave ter si stekla 21. junija 1774. doktorsko dostojanstvo. V mestu je imela veliko zdravniško prakso. Umrla je 13. jun. 1782. Tamošnji časopis je donesel toplo pisan nekrolog.

Narodna noša. V listnici uredništva v 16. štv. »Slovanskega sveta« je čitati sledeče:

»Sl. uredništvu Tržaške »Slovenke«. Dobili smo od rodoljuba iz Trsta sledeči dopis, v katerem se med drugim dokazuje potreba posebnega narodnega društva, kateremu bi bil namen, pripravljati narod v obče, sosebnost pa širše množice za narodni kroj, narodno nošnjo. To društvo naj bi delovalo ne le po Slovenskem, temveč zlasti tudi po Istri in Dalmaciji. Dopisnik navaja današnjo obleko in lišp iz zlatnine; oboje je malo vredno, a ženske vse to kupujejo drago, silno predrago. Vsled tega obubožava narod in tudi njegov izobraženi del. Uradniki, tudi ko se jim zboljšajo plače, ostanejo vendar reveži, ker žene in hčere preveč potrosijo za malovredno, za velik denar iz židovskih rok vsiljujočo se obleko sè zlatenino vred. Radi tega je treba narodu, na prvem mestu ženstvu, pomagati s tem, da se uvede zopet narodna nošnja, narodna, a zajedno vendar ukusna. Na to naj bi delovali svečeniki, učitelji in naobraženi ljudje v obče. Dopisnik pravilno priporoča to zadačo najprej sl. uredništvu ženskega glasila »Slovenke«. Misel dopisnikova se opira na dejstva in je torej vredna uvaževanja. Med moravskimi in slovaškimi Slovani se je narodna nošnja ohranila in se tudi nadalje ohrani, ker napreduje vkus in se isti krepi tudi po šolah. Kar je možno na severu, je možno tudi na jugu, toliko bolj, ko se niso izgubili štari sledovi, in je narodna nošnja še običajana po vseh srbsko-hrvatskih deželah. Ne dvomimo, da bi »Slovenka« ne pričela delovati tudi na to stran, in v tem smislu se jej priporočamo.

»Slovenka« se zahvaljuje za zaupanje, a bila bi g. dopisniku še bolj hvaležna, ko bi bil dotični spis poslal njej v porabo. Tudi nam je že dolgo na srci, da bi se uvedla narodna noša in ko se je lani

govorilo, da ima neka slovenska dama že pripravljen načrt za tako nošo, se te vesti gotovo ni veselil nihče bolj nego »Slovenka«.

Narodna noša propada tudi med narodom grozno naglo; naj omenjam tu le ono tržaških okoličank, ki je ena najlepših. Pravijo, da je pred tridesetimi leti bila še splošna, a zdaj srečujemo le prav redko kedaj okoličanko v njenej slikoviti noši. Oblačijo se sedaj tako, da niso ni to ni ono: vse na njih je brez okusa, brez gracije. Kar je bilo pred dvema letoma moderno za gospe, to pobirajo one sedaj. Na jopici imajo rokave z baloni, krilo temno ali celó črno, mesto lepih ovratnih rut imajo neke čipkaste cunje. A zlatenino mora imeti vsaka: dolga veriga segajoča do pasa z uro ali medaljonom, to je že nekaj celó občega in kako Vam ženske plačujejo vse to! Kar ne morejo plačati vsega zneska takoj, plačujejo židom, ki jim to ponujajo po okolici, v obrokih gotovo za dvojno ceno!

Tu moramo s pohvalo omenjati naša pevska društva, ki so vpeljala v mešane zборе žensko narodno nošo. Kako se jim vse divi, ko se zavesa dvigne in kako dobro denejo očem one slikovite barve!

A kakor hitro ni na programu mešanega zbora, [prihajajo one iste pevke v obleki, v kateri niso ni tič ni miš. Ker je veselje po Sloveniji mnogo, morali bi prireditelji delovati vedno na to, da bi prihajalo ženstvo v narodni noši.

»Slovenka« bi g. dopisniku »Slovanskega sveta« vstregla jako rada s tem, da bi začela razpravljati o tem vprašanji; zato se obrača s prošnjo do vseh onih, ki mislijo, da bi se stalna narodna noša dala uvesti med Slovenke, naj nam javijo: k a k o? Čitateljice naše bi potem razpravljale in pretresovale ter razmišljale, je-li ista narodna noša izvedljiva ali ne.

Škoda bi bilo, da bi ostalo tudi to vprašanje nerešeno, kakor ostaja toliko družih v Slovencih.

Ljubljanske dame, Ve ste pozvane najprej, oglasite se sè svojim menenjem najprej Ve iz središča Slovenije!

Ne samo svoji k svojim, ampak tudi svoji svojim, tako mi je rekel pred kratkmi neki Slovenec, ko smo v družbi govorili o narodnih trgovcih in narodnih lokalih. Res je; po naših listih se vedno priporoča geslo: svoji k svojim, ali ko bi ti svoji bili do svojih nekoliko bolj obzirni, ko bi pri teh svojcih ne bilo vse vedno dražje in slabše! Morda je kaj častnih izjem, ali v obče se apeluje le na rodoljubje in navdušenost Slovencev, češ: ako si Slovenec, moraš priti sem. Toda tudi Slovenca mineva potrpljenje in tako vidimo, da zapuščajo drug za drugim narodne lokale ter nosijo svoje novce morda celo k narodnemu neprijatelju.

Govorim tu-le v prvi vrsti o gostilnah, osobito o gostilnah v nekaterih narodnih domih, koje so tako prazne, da je groza. Kdo je temu kriv? Mari občinstvo, ki se ne drži gesla »Svoji k svojim?« Videla sem gostilne, čegar gospodarji niso prav nič narodni, napolnjene sè Slovenci, zakaj? Ali je treba vreči vso krivdo le na občinstvo? Ali bi ne zahajalo tudi občinstvo mnogo raje k »svojemu«, ko bi le ta imel tudi blago tako dobro in ceno kakor oni, ki ni tako naš! Čegava je potem škoda? Ne le onega »našega« gostilničarja, ali v obče trgovca, ki mora zametati zaostalo pokvarjeno jed in pijačo ali v obče blago, ampak škoda je posredno vsega naroda, ker prihaja slovenski denar v nasprotnikove roke.

Bila nas je nekje na Slovenskem večja družba in ker smo vsi raje nekoliko potrpeti v svojem slovenskem domu, nego da bi šli k nasprotnikom, smo se slabi postrežbi med seboj le smejali in se šalili, dasi smo bili po obilnem naročenem kosilu skoro — lačni.

Kako se morejo potem naši gostilničarji pritoževati, da Slovenci ne poznajo gesla »Svoji k svojim?« Naši možki vidijo razliko med narodnimi gostilnami in onimi, ki niso narodne, me gospodinje pa tudi vemo, kaj in kako se lahko pripravi za pošten in drag denar. Ali mora biti za Slovenca res vse dobro in mora-li res on za svojo narodnost in navdušenost vse pretrpeti?

Naši trgovci in gostilničarji naj na svojo korist vse to dobro premislijo ter pomislijo, da če smo mi dolžni zahajati k svojim, so tudi oni dolžni postreči nam tako, kakor nam postrežejo oni, ki niso naši.

Ako bi mi morda kdo očital, da se v nas v obče zametuje, kar je našega, odgovarjam mu že sedaj, da jaz nisem izmed tistih, da sem vedno iz narodnosti pripravljena kaj potrpeti, ali vsi ne mislijo tako; torej narodni gostilničarji pozor!

Naročnica „Slovenke“.

Za Prešernov spomenik je dobila »Slovenka« prvi dar iz Chicago v Ameriki. Gč. Lizika Makovec je poslala z naročnino za »Slovenko« ob enem 5 gl. za Prešernov spomenik. Slovenke, posnemajte jo!

Družba sv. Mohorja.*) Slovencem letos ob godu mogočnih zaščitnikov slovenskega naroda in posebnih varuhov naše slavne družbe sv. Mohorja Fortunata pač ne moremo podati lepšega naznanila, in rekli bi voščila, od onega, da šteje družba sv. Mohorja letos 77.131 udov. Ko je lani število udov padlo za 3687, veselili so se tega neprijatelji naši. Kratko je bilo njih veselje; tem iskrenejše

*) Po pomoti zaostalo.

in večje pa je naše veselje letos, ko je število Mohorjanov napredovalo za 5591, to je še 1904 udov več, nego jih je bilo l. 1896.

Hvala za to Bogu, ki je zopet dal dobri stvari krepko rast; hvala posebno tudi požrtvovalnim poverjenikom, tej glavni opori naši; hvala vsem, ki so se na ta ali oni način trudili za napredek-družbe!

Udje se razdelé po posameznih škofijah tako-le:

	l. 1898:	l. 1897:		
1. Goriška	8.832	7.547	torej več	1285
2. Krška	5.803	5.509	„ „	294
3. Lavantinska . .	24.442	22.507	„ „	1935
4. Ljubljanska . .	30.891	29.119	„ „	1772
5. Trž.-koperska . .	3.885	3.683	„ „	202
6. Sekovska	544	479	„ „	65
7. Somboteljska . .	313	309	„ „	4
8. Zagrebška . . .	564	602	„ manj	38
9. Senjska	206	174	„ več	32
10. Poreška	104	121	„ manj	17
11. Videmska	164	199	„ „	35
12. Razni kraji . .	535	450	„ več	85
13. Amerikanci . . .	718	681	„ „	37
14. Afrika in Azija.	130	160	„ manj	30

Vkup: 77.131 — 71.540 — torej več 5591

Iz družbinega odbora naj omenjamo še sledeče: Na mesto iz Celovca odišlega odbornika č. g. provizorja M. Ražun-a izvolili so dnè 13. febr. t. l. celovski udje v smislu § 5. al. 1 družbenih pravil odbornikom č. g. predmestnega župnika Ant. Mikuluš-a v Celovcu.

Rokopisov se je družbi v minolem letu doposlalo 38. Odbor je v seji dnè 28. junija sprejel sledeče: 1. Dr. Jož. Pavlica: »† Alojzij Matija Zorn«, knez in nadškof goriški. Življenjepis. — 2. A. Medved: »Dar sprave«. Legenda. — 3. Pet. Bohinjec: »Kako je Svederc zadrugo osnoval«. Poučna godba. — 4. Dr. Jožef Vošnjak: »Streljanje proti toči«. — 5. Fr. Ks. Mesko: »Petelin in gosak«. Slika iz vasi. — 6. Fr. Kocbek: »Slovenski pregovori, prilike in reki«. — 7. Fr. Podbor: »Živalske bolezni, katere prihajajo tudi na človeka«. — 8. Isti: »Gospodarske drobtнице«. — 9. Iv. Podboj: »Naš cesar vrh Javornika«. — 10. H. Z.: »Vremenski prerok«. — 11. Fr. Finžgar: »Stara in nova hiša«. Povest. — Štiri povesti se vrnejo gg. pisateljem, da jih popravijo in primerno preuredè.

V Celovcu, na dan sv. Mohorja in Fortunata 1898. leta.

Koseskega slavnost. Dne 12. septembra bode sto let, odkar se je v spodnjih Kosezah na Gorenjskem rodil Ivan Vesel Koseski, dramitelj in buditelj naroda. Njegovi rojaki in častilci so mu za stoletnico priredili slavnost dne 14. avgusta.

Ob 10. popoldne je bila sveta maša v domači cerkvi, kjer je o Koseskem govoril prof. Tomo Zupan. Po službi božji so se zbrali Koseskega častilci pri njegovem rodnem domu, kjer je gosp. Fran Detela govoril slavnostni govor. Po govoru se je odkrila lična spominska plošča, narejena iz domačega, črnega, moravskega kamena. V zlatih črkah stoji na plošči sledeči napis:

V TEJ HIŠI SE JE RODIL
12. KIMOVCA L. 1798.
SLOVENSKI PESNIK
IVAN VESEL-KOESKI,
UMRL V TRSTU 26. SUŠCA L. 1884.

—
Biti slovenske krvi, bodi Slovencu ponos!

Ob stoletnici rojstva postavili rojaki.

Na slavnost je prišlo posebno obilo priprostega ljudstva iz bližnje, okolice posebno lepo krdelo narodnih deklet v narodni noši. Zastopana so pa tudi bila vsa odlična društva.

O pesniku in pisatelju Koseskem se je pisalo, govorilo in slišalo toliko, kolikor morda ne o nobenem drugem našem slovstveniku. Nekateri so ga postavljali visoko nad Preširna, drugi so mu odrekli vsako pesniško in literarno vrednost. Sedanji svet, ki sodi bolj mirno in nepristransko delovanje pokojnikov, je moral pač priznati, da so Koseskega zasluge na političnem polju kot buditelja in dramitelja naroda mnogo, mnogo večje, nego one, koje si je pridobil sè svojim slovstvenim delovanjem.

Doma.

Poziv. Osnovni odbor zavoda sv. Nikolaja vabi vse svoje ude in prijatelje, ki se zanimajo za razvoj in prospeh novega društva, na prvi občni zbor, ki bode v nedeljo, dne 18. t. m. v dvorani »Trž, podpornega in bralnega društva«, Via Stadion št. 19, I. nadstr. točno ob 4. uri popoldne.

Dnevni red: Nagovor načelnice osnovalnega odbora, prečitavanje pravil in poročilo začasne tajnice, vpisovanje novih udov in volitev odbora.

Ker imajo po pravilih zavoda volilno pravico le udje in udinje, naprošene so čestite gospe in gospice, kakor tudi cenjeni gospodje, da se vpišejo pravočasno, kar lahko storé ustno ali pismeno pri podpisnem, Via Stadion, 19. I. nadstr.

Osnovni odbor.

Glavniki iz kavčuka se snažijo z špiritom, v katerem se namakajo nekaj ur. Potem se splahnó z vodoj in se suše v sobi, pa ne na solncu in ne blizu peči.

Jako izvrstno sredstvo za snaženje srebra je fino nastrgana kreda, pomočena s salmijakovcem. V čašici pripravi se ta mešanica tako, da se vzamejo jednaki deli obeh snovij. Kreda sede na dno, salmijakovec pa stoji za $\frac{1}{2}$ cm nad njo. Potem se vzame kos jirhe ali pa starega čistega platna, katero se pomoči v pripravljeno zmes in se drgnó s tem umazani srebrni predmeti. Sredstvo je jako ceno in izvrstno, ker kovini ne škoduje prav nič.

Najčešči vzrok hripavosti je prehlajenje, sosebnó pa prehlajenje nog. Človek pa postane tudi hripav, če prenapenja sile svojega glasila s preglasnim govorjenjem in petjem (krokanjem), ali pa če vživa n. pr. orehe in mandlje. Akutna hripavost navadno ni opasna; izgubi se kmalu, ako se le grlu privošči potrebnega miru. Jako zdravilni so pa tudi mrzli obkladki na vrat. Tudi kopanje nog nasvetuje se mnogokrat. Ako pa vse to nič ne pomaga, treba se je zateči k zdravniku še o pravem času, kajti iz kronične hripavosti razvije se jetika v grlu, katera je neozdravljiva.

Po užitku sadja je človek navadno žejen; ako se pa sadje je s kruhom, se pride v okom ti posledici in s tem mnogim drugim neprijetnostim, katere se nakopajo z gašenjem po sadju provzročene žeje. Zatorej je treba navajati že otroke, da ne jedó sadja brez kruha, kar jih obvaruje pred drisko itd., sosebnó pa pred takozvanim grizenjem po črevah.

Kako je ravnati z citronami, da ne plesne. Potegni nit skoz citrono in jo obesi! tako spravljene citrone ne plesne nikoli in se vzdrže jako dolgo časa, dočim ti splesne v kratkem času, ako jih hraniš položene v kakšni shrambi.

Še boljše je baje, ako se mesto, kjer se je držal pecelj, zapečati s pečatnim voskom, potem pa se vsaka citróna posebej zavije v svilnati papir in se shranijo potem skupaj lepo zavite v zabojček z dobro izpranim vodnim peskom. Zaboj se potem zabije in obesi na suh, zračen prostor.

Kako se snaži in beli stára slonova kost. Najbolje na ta način, da se drgne z mehkoj volnenoj cunjicoj, pomočenoj v trpentinu. Ako se potem predmet iz slonove kosti postavi na solnce, pobeli se, da je kakor nov.

Proti prehlajanju, kašlju, mrzlici itd. je baje čaj iz pšeničnih otrobov jako dobro in ceno zdravilo. Pripravi se pa tako-le: vzemi poldrugí liter vode in daj notri jedno pest pšeničnih otrobov in pusti kuhati pol ure. Potem pa precedi tekočino na platnu in jo daj bolniku z cukrom ali pa brez cukra.

Proti speklini. »Nützliche Blätter« prinašajo v nas še menda neznanó sredstvo proti speklini, katero pa hočemo objaviti, da se poskusi, ako je res toliko vredno, kakor se priporoča. To sredstvo so jagode od grenkoslada (Bittersüss-Solanum dulcamara), katere se stlačijo in potem se ž njimi obkladajo prav na tanko opečeni udje in zavežejo s snažnim platnom. Ako hočeš to ceno zdravilo imeti pri rokah v vsakem slučaju, naberi zrelih, lepo rdečih jagod, napolni ž njimi steklenko, v kateri se morajo precej časa tresti, da se tako-rekoč stlačijo, potem se pa nalije na nje pravega, čistega špirita, tako, da ga stoji nekaj črez nad površjem jagod. Steklenka mora biti neprodušno zamašena. Speklina se po tem sredstvu hitro posuši in celi tem hitreje, čim češče se jemljó sveži obkladki.

Podmetek (Watte) v ušesu. V nas je mnenje, da kakor hitro koga trga po glavi ali po čeljustih, si najboljše pomaga, ako si zatakne ušesi s podmetkom, katerega si še pomoči s spiritom ali pa s kakšnimi drugimi »kapljicami« proti trganju. Kaj pa uči skušnja? Slušalo se na ta način omehkuži, žleze, katere izločujejo ušesno maslo, pa se slabe v svojem delovanju. Zdravju ta razvada, katera izvira iz mehkušnosti, nikakor ne služi, nadalje je pa tudi precej »neokusna«, konečno pa provzročá marsikatero ušesno bolezen.

Če ti teče kri iz nosa, giblji naglo in močno čeljusti, kakor pri jedi, kar krvotok takoj ustavi. Otrokom je dobro dati res kaj v usta, recimo zvaljek papirja, da ga žvečijo.

Listnica uredništva. Večeslav Olgov. Za Vašo 5krajcarsko znamko, katero ste mi poslali za to, da Vam odgovorim takoj, kdaj bode pesem natisnena, dala sam 5 kr. v-bogaime. Pač li bilo škoda znamke za same besede: Pesem ne bode natisnena, naj si revež zanjo raji kupi kruha.

